

حیر و نیات غزنی اداره متاعه

նյութական է, եւ բարոյապէս ալ միայն կա-
նկեցութիւն կը չարժին, ուրիշ ոչինչ, իսկ
մասնից հակառակ զգալի կերպով զօրացած
հմաներու պետականք, մասնաւորապէս չա-
նաւարտ խումբերը, Արիւստական հանրու-
նականութեան կ'անդերտնայական իսկ նկատնոց
տեղը կը բռնեն, գործաւորական դասը բա-
նկանմանը, Այդ խումբը պիտի կարենաք
հանաւար դեր մը կատարել ապագային
ընդ.

Բանամայի խնդիրը մասնաբեր եղած ոչ թէ անոնց որք ամբաստանուեցան, այլ ամբաստանողներուն: Աստուգձէ Տրւանէյ, Անտրիէօ, Տրեման կարող չէզոք ընտրուել ինչպէս նաեւ իրենց աշակերց պահպանողականները, մինչդեռ Ռուսիէ, Ռոչ, Արէն իրենց ընտրողներուն վստահութիւնը զրաւեցին: Իրաւ է որ Քէլմանսօ եւ Ֆլորէն, որք ամբաստանեալ էին, մնացին համեմատական, քակայն ասոնց դատարաններու չէին ներկայացած երբեք, մինչդեռ միւս ամբաստանեալները դատարաններէ անպարտ արձակուեցան:

Տակաւին որոշ կերպով չկրնար գիտացուիլ թէ ինչ պիտի ըլլայ երեսփոխանական ժողովին, եւ հետեւեալ կառավարութեան ապագայ ուղղութիւնը: Բայց կը տեսնուի թէ կառավարական հոծ մեծամասնութիւն մը կայ եւ թէ կարող մարդիկ ձեռքերնին առնեն կառավարութեան ղեկը պիտի կրնան հաստատել տեսական նախարարութիւն մը որ զոչացնէ փրանսացիներու պէտքերը, մինչդեռ առաջ քանի աւիսը անգամ մը նախարարութիւնը կը փոխուէր:

Ստոր ազգերու թերթերը ընդհանուր կերպով գոհունակութիւն կը յայտնեն չափաւոր հանրապետականներուն տարած յաղթանակին համար:

ԴԱՍԱԿԱՆ ՍՈՒՆԱԼ

Յարանայի մէջ վերջերս երեւան կիլլեն դատական սխալներ որոնց մէջ հետաքրքրական է հետեւեալը:

Վեց տարի առաջ 1887 նոյեմբերի Ստարի-Սէնի դատարանը մշտնջենական տաժանակիր աշխատութեան դատաւարտեց Պրիւս անունով կին մը որ ամբաստանած էր թէ իր ամուսինը Պրիւսն եւ տագրը թունաւորած է:

Մեանող այս երկու անձներուն մարմնին մէջ թոյն գտնուած էր եւ բժշկները չէին կրցած որոշել թէ ինչ տեսակ թոյն էր: Որեւորքին Պրիւս քաղաքականացած մեծեց աշխարհի ունի որ գործած ըլլալու ամբաստանութիւնը: Բայց տարօրինակ զուգորդութիւններ իրարու ջով գալով ազդեցութիւն գործեցին երգեւելի դատարաններուն վրայ: Օրինակի համար հաստատուեցաւ թէ Պրիւսի կինը յարաբերութիւն ունեցած էր զանազան անձներու հետ ուստի եւ հետեւեցողին թէ չանունէր ամուսինը եւ տագրը սպաննելու, որպէս իր չնեղուի:

Տիկին Պրիւս դատաւարտուելէն քիչ մը ետքը նորէն թունաւորումի դէպք մը պատահեցաւ այն տան մէջ զոր այդ խեղճ կինը արդէն ձգած էր բանտարկուելուն պատճառաւ: Այս վերջի մեծողին դիւանքն ալ ցոյց կուտար թունաւորումի այն նշանները որք երեւցած էին առիկ երկուքին վրայ: Այս լուրին առաջ բերած յուշումը մեծ եղաւ եւ քննութիւն մը բացուեցաւ, մանրակրկիտ ու երկարատեւ: Եւ այս օրերս միայն կրցին զրոյնիլ թունաւորումին գաղտնիքը: Պրիւսի տան կիցը կիրի փոռն մը կար ուսկից փանդաբեր կաշ մը առաջ կուգար եւ կը լեցնէր տուեք, եւ այդ կաշն էր որ թունաւորած էր երեք մեծողները: Փոռը քակեցին եւ տուեք անվտանգ կերպով լնակելի եղաւ:

Այս փորձին վրայ խնդրագիր մը մատուցուեցաւ Հանրապետութեան նախագահին որ Էրասմ չորսնց Տիկին Պրիւսի, ինչպէս կրնար վեց տարուան տաժանակիր աշխատութիւն յետոյ տասը օր կայ որ ազատուեցաւ:

ԷՆԿԻԻՐԻԻ ԴԱՍԱԿԱՆ ՍՈՒՆԱԼ

(Շար. երէկէ իջեալ)

Նկատելով որ լուսանկարիչ Միսաք հարցաքննիչ դատաւորին առջեւ հաստատած ու խոստովանած է իր այդ յայտարարութիւններն եւ դատարանին առջեւ ալ մասամբ խոստովանել է ու հաստատել յետոյ մէկ մասը ծածկել եւ անոր տարբեր մեկնութիւն մը աւել ուզած է, նկատելով որ բացօթյապէս խոստովանած է թէ իրեւ երեսփոխան Մարգարեան գացած եւ յատկապէս ներկայ գտնուած է խոստովարակման ժողովին, նկատելով որ կեսաբիոյ խոստովարակման պետերուն, որոց մանրամասնութիւնը վերը յիշուեցաւ, եւ Արզման օղլու Յովհաննէսի յայտարարութիւնը եւ Գալըպի Մօշօի փոխադարձ յայտարարութիւնը կը հաստատեն Միսաքի արձանագրեալ խոստովանութեան ստուգութիւնը, նկատելով որ երբ ամբաստանեալ մը հարցաքննիչ դատաւորին առջեւ նախ ուրանայ եւ յետոյ զանազան ձեւերով խոստովանի իր յանցանքը, օրինակի տրամադրութիւն մը չկայ ցոյց տուող թէ իր խոստովանութիւնն անընդունելի է, նկատելով որ այնչափ ապացոյցներով հաստատեալ խոստովանութիւնը ըստ օրինի վրձն պատճառներէն կը համարուի, ներկատելով որ ամբաստանեալներէ շատերը նախ կ'ուրանան եւ յետոյ հասկնալով որ ուրացումը ճշմարտութեան դէմ օգուտ մը չունի, իրենց յանցանքը կը խոստովանին ճշմարտութիւնը աշխատելով ու ծածկելով, նկատելով որ այդ պարագայ բազմաթիւ օրինակներով տեսնուած է եւ չկրնար այլալիւ երեւան եղած ճշմարտութիւնը:

Նկատելով որ կեսաբիոյ Ալեքանդեան կարագետի, Տէօբմէնեան Բարսեղի, Տէպիտէիքեան Յակոբի եւ Տէվաշիրեան Ռուբինի կողմէ կեսաբիոյ կառավարչին մատուցեալ յայտագրին մէջ յայտարարուած է թէ թուական կարագետ ու Գայանեան Յովհաննէս խոստովարակման զօմիքէն հաստատած են ի Մարգարեան, որ դատի նիւթ եղող գործերու հրատարակման կեդրոնն է եւ խոստովարակման գործառնութեանց ու յետադիմութեան եւ ապրտամբական իղձերու աղբիւրը, թէ Մինչ ու վահրամ ծածկանուններով խոստովարակման մասնաձեւերու դրկուած նամակներու եւ հրահանգներու առաջողներն են եւ թէ անցեալ 1308 տարուան սեպտեմբեր 11ին, 12ին ու 13ին՝ այդ ճիւղերէն բերուած խոստովարակման երեսփոխաններու նախագահ ու լաւորտողը ընտրուած են եւ իրենց խոստովարակման իղձերն ու ապտամբական նպատակները տարածելու ու հրատարակելու եւ անոնց գործադրութիւնը փութացնելու համար խորհրդակցութիւններ կատարած եւ որոշումներ տուած են, նկատելով որ Ալեքանդեան կարագետ, Տէօբմէնեան Բարսեղ, Տէպիտէիքեան Յակոբ եւ Տէվաշիրեան Ռուբին հաստատած են զայս այն ծանօթութեան մէջ զոր դրած են այդ նամակներէն ձեռք անցուած երկուքին տակ, ինչպէս նաեւ հարցաքննիչ դատաւորին առջեւ խոստովանած ու յայտարարած են:

Նկատելով որ ասոնցմէ կարագետ, Բարսեղ ու Յակոբ թէեւ դատավարութեան պահուն յայտարարած են որ այդ յայտագրին ստորագրած էին իրենց եղած հրամանի մը վրայ, թէ ըստնակութեանց պաշտօնեայ Փափագեան Բերովքէի կողմէ կեսաբիոյ կառավարչին տրուած տեւ:

Չնկատելով որ աստատեան, նկատելով որ այդ կերպով ուղած են ճշմարտութիւնը ծածկել եւ տարբեր մեկնութիւն մը տալ, նկատելով որ Ռուբինն ալ իր յայտարարութեանց տարբեր մեկնութիւն մը տալու համար ըսած է թէ առաջուրէ իմացած ըլլալով որ Մարգարեանի խոստովարակման զօմիքէն նախագահը թուական կարագետն է ու լաւորտողը՝ Գայանեան Յովհաննէս եւ այդ պատճառաւ նոյն յայտագրին ու ծանօթութիւնը հաստատած, գրած ու ստորագրած է, նկատելով որ ասոնց տուած տեղեկութիւններն արդէն ոչ թէ իրենց տեսածին վրայ հիմնուած էին՝ այլ Մարգարեանի հետ կատարուած բանակցութեան, նկատելով որ Փափագեան Բերովքէի յայտարարութեան արդէն ոչ թէ իրենց կարգադրուած են, հասկցուած է թէ ի Մարգարեան որոնց հետ բանակցութիւն կատարած ըլլալուն մասին եղած տեղեկութիւնը Փափագեան Բերովքէի յայտարարութեանց մէջ ըսուած է թէ Մարգարեանն անուանուած թուղթերը Բերովքէի կողմէ կ'ապագետ, Բարսեղի, Ռուբինի ու Յակոբի տրուելով երբեմն անոնց հետ հաւաքաբար եւ երբեմն միմեկին կը պատահան գրած է ծածկանուն ստորագրութեամբ, նկատելով որ այս պարագային հաստատուած են սա կերպով թէ Մարգարեանն է՝ թուղթերէն ու նամակներէն, որոց համար ամենքն ալ խոստովանած են թէ Մարգարեանն է կամ են, եւ ոչ մին Փափագեան Բերովքէի ջով գտնուած են, այլ մէկ ըսինքն Տէվաշիրեան Ռուբինի, մէկ ըսինքն Ալեքանդեան կարագետի ջով եւ մէկ ըսինքն ալ Տէօբմէնեան Բարսեղի ու Տէպիտէիքեան Յակոբի կողմէ չնկատուած ու արուած են, նկատելով որ իրաց այս լիճակ կը հաստատուի թէ ասոնց կողմէ Միսաքի խոստովանութեան տրուած յայտագրի պարունակութիւնն եւ հարցաքննիչ դատաւորին առջեւ եղած յայտարարութիւնը ու խոստովանութիւնը ճշմարտ են, նկատելով որ այդ երկու նամակներու տակ գտնուած ծանօթութիւնը վաւերացնողներու հետ Անտոն Ռոշտոնիի ալ գտնուելը չկրնար հիմնական պատճառ մը ըլլալ այդ վաւերացման նշանակութիւն չունենալուն, նկատելով որ խոստովանած են թէ Անտոն Ռոշտոնի, ինչպէս ըսուած է, խոստովարակման այդ զօմիքէն ամէն առաջին կարգ աղագետներն է եւ թէ Ալեքանդր զօմիքէն ու Մարգարեանի միջեւ բանակցութիւնը կատարուած են, նկատելով որ խնդրին այդ կէտը կը հաստատեն օս պարագայները թէ Ռոշտոնի Ալեքանդր եղած ատեն պիտի կրնայ հակնալ ու ծաննալ Մարգարեանի խոստովարակման ընկերութեան անդամներն եւ թէ Ռոշտոնի կեսաբիոյ մէջ իր վկայականին հաւատ ընծայուած ըլլալով ի Մարգարեան նամակ գրած է անոնց ապահովութիւն մը տալու համար, նկատելով որ Փափագեան Բերովքէ խոստովանած է թէ կեսաբիոյ խոստովարակման ճիւղին եւ Մարգարեանի մէջ բանակցութիւններ կատարելու իր պաշտօնը տեսած է մինչեւ Ռոշտոնիին Տէրէվէքի վանքը ժամանելն եւ թէ անկից յետոյ բանակցութիւնը անոր միջոցաւ կատարուած են, նկատելով որ ընդունելի պատճառ մը չկայ տեղեկութիւն ըլլալու մասին զանազանութիւն մը գինը Բերովքէի ու միւսներուն մէջ, նկատելով որ Բէշլօ Յակոբ ու Լաւորտող Մարտիրոս, ինչպէս խոստովանուած ըսուած է, յայտարարած են թէ թուական կարագետ ու Գայանեան Յովհաննէս Պրիւսան գիւղին խոստովարար:

Բաւան ներշնչումները ըրած են՝ հայերն ու բողոքականները անկասկածեալ տեսակետով միացնելու ու զինելու մասին, նկատելով որ Արզման օղլու Յովհաննէս ու Քէլման Միսաք, որ կեսաբիանք ու ժողովարան իրեն երեսփոխան Մարգարեան գնացած ու վերոյիշեալ խոստովարակման ժողովին ներկայ գտնուած էին, հարցաքննութեան պահուն ըսած են թէ թուական կարագետ նախագահն է խոստովարակման այն ժողովին, որուն իրենց ներկայ գտնուած են իրեն երեսփոխան, նկատելով որ այս պարագային կը հաստատեն միւսներուն յայտարարութիւնները, նկատելով որ Բէշլօ Յակոբի հարցաքննիչ դատաւորին առջեւ իր ըրած յայտարարութիւններն աշխատեալ յայտարարութիւններն աշխատեալ յայտարարութեանց ձեռնարկող անձինք, ինչպէս յայտնի եղած է ընտրութեան եւ խոստովարակման պահուն, կը ծածկեն իրենց բուն իսկ անուններն ու ձերբերեւ եւ նախատեսելով իրենց դէմ իրեն ապացոյց բերուելը եւ ճշմարտութեան երեւան հանուելուն նպատակից ամէն պարագային, ըստ այն իրենց գործառնութիւնները կը կարգադրեն եւ նկատելով որ Զօրեցերայէն Աթէնք փոխադրուած ըլլալն ըսուած խոստովարակման զօմիքէն անդամներուն կազմած թուին համեմատ, անկարելի է որ Անտոն Ռոշտոնի չձանձնայ այդ խոստովանողներն որոնց հետ անդամակից է եւ տեսակցած, նկատելով որ Ռոշտոնի չէ ուղեր յայտնած կանուան ստորագրութեան, որ կը գտնուի խոստովարակման վկայականին մէջ եւ որ զրաւեալ է:

(Շարանակել)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բաւել նորոնտի առաջնորդ Տ. Սարգիս վարդապետ վարդապետեան յուլիս 20ին իր պաշտօնատեղին Բաւու հասեր է:

Տիւրիկի կառավարութեան հոգաբարձութիւնը տնտեսական խորհրդին անցեալ նստին ներկայացուց իր վազքի տուեալը եւ Տնտեսական խորհուրդն նկատողութեան առաւ անոր արամադրութիւնը եւ բաղադրութեան դրաւ ելմամբ իրեն հետ եւ որոնց յառաջիկայ նստին վերադառնալու անհրաժեշտութիւնը ըստ այնմ պատրաստել նոր ելմամբ:

Սամաթիոյ թաղական խորհուրդը նամակ մը գրելով Ս. Պատրարքին խնդրած էր որ անմիջական անօրինութիւն մը ըլլայ տեղեկին նախորդ զարգացող համար, որ տակաւին իր գոյքերը եւ հաշիւները տուած չէ: Թաղական խորհուրդը այդ կը խնդրէ:

Ուսումնական ու Տնտեսական խորհուրդները վաղը պիտի գումարին Ղաւթի:

ՍԱՆԱՍԱՐԻԱՆ ՎԱՐՄԱՐԱՆ

Սանասարեան վարժարանին ներկայ ձրիավար 12 աշակերտաց վրայ Հոգաբարձութիւնն հետեւեալ 15 աղքատիկ տղայոց ընտրութիւնն եւս կատարեց արդէն հրատարակեալ յայտագրին տրամարդութեան համաձայն:

- 1. Լեւոն Մատակեան, Կարնեցի:
- 2. Ետուարդ Աղապաշեան, Կարնեցի:
- 3. Կարապետ Բրուտեան, Արաբկերի:
- 4. Հրապետ Լուսպարեան, Կիւմիշխան:
- 5. Վահան Գուրուսեան, Ակնեցի:

ԹԵՐԹՕՆ «ՀԱՅԵՐԵՆԻՔ»Ի (59)

ԱՄՕԹԱՊԱՐՏԸ

ՄԱՍՆ Բ.

— Ամէն ատենուան պէս որսերնիդ յաջող գնաց, հարցուց նորտար գեղջուհին:

— Փառնան մը զարկի, ըսաւ Բիւր: փայլուն արծաթագոյն մանեակով գեղեցիկ փառնան մը նետելով գետինը:

— Ոչոքա՛ր միայն, բայց քանի մը անգամ հրացան պարկեցիք: . . .

— Այո՛, տասն անգամ: . . . Սէն-Թիւդի աղբիւրին կողմը, ձերմակ խոտերուն մէջ . . . բայց ամէնքն ալ վրիպեցան: . . .

— Վա՛յ, Բաբ է այսօր ձեր ջիւղերը զրգուած էին:

— Անանկ ըլլալու է: Մարդ միշտ իր անտղողականութեանը պատճառ մը եւ արդարեանք մը կը գտնէ:

Եւ երիտասարդին նայուածքը ակաւայ զնաց յառեցաւ ըսպէ մը — եւ ոչ:

Իսկ ըսպէ մը — Սիւղանի գեղանի դէմքին վրայ՝

Սիւղան զգաց, բայց աչքերը վեր չառաւ:

Տին. Լուի այս նայուածքը նշմարեց եւ իր վատնուած աչքերը սկսան ժպտիլ:

— Վա՛յ, վա՛յ, ըսաւ ինքնիրեն. հիմա հասկցայ թէ Պ. Բիւր ինչու համար փառնանները փախուց:

Անգործ սեւ շուր եկեր գլուխը Սիւղանի ծննդեղբուն վրայ դրեր էր անանկ ընտանեկան մը որ, կարծես թէ հին ծանօթներն էին:

Սիւղան անոր երկայն ու կակուղ աւանդներն չորեք:

— Հոս եկե՛ք, Պէճ, կոչեց Նուարդի:

— Որ ի շուները կը սիրեմ, պարոն, ըսաւ նորտար աղջիկը:

Տին. Լուի ապուխտ, մոխիրի տակ եմքա գեանախնձոր ու սեր հոտող թարմ կարագ բերան: Սիւղան միայն քիչ մը կարագ կերաւ:

— Օրի՛որդ, զուք թուրնի մը չափ քան չէք ուտեր: . . .

— Շատ սպասեցի, անորժակ փախաւ, ըսաւ Սիւղան:

— Ուրեմն ուրիշ անգամ տուելի անորժակով կ'ուտէք:

Նորտար աղջիկը ոտք եղաւ մեկնելու համար: Իրպանէն փոքրիկ ժամացոյց մը հանց:

— Ժամէ մը կը վերադառնամ, ըսաւ: Հանցեք ըսել ձեր ամուսնին որ ժամը չորսին ձեռ պատրաստ ըլլայ: . . .

— Շատ լաւ: . . . օրիորդ: . . . Պէճ: — Լուի, տեղացիք ամուսնին պղծտիկ — Լուի կը կոչեն, վառն զի ցիցի մը նման երկայն է — Պաղտիկ — Լուի պարտեցը տանձ կը ըսէ:

Սիւղան չորհրդակալ եղաւ եւ նորէն ձեռք առաւ այն ձամբան որ, աներակներուն մէջէն, աղբիւրը կը հանէր:

— Պարոն Բիւր, զուք ալ նախաճաշի ժամանակն անցուցէք, ըսաւ գեղջուհին: Բան պիտի ուտէ՞ք:

— Այո՛, սիրելիս, մասնաւոր շատ անորժակ ունիմ, ըսաւ երիտասարդը զուարթօրէն:

— Շատ լաւ: Եւ նայեցէք որ անանկ փառնաններուն պէս հացին ալ չընայէք:

Բիւր չուեւ ձեւացուց ու չպատասխանց:

Սիւղան ըսաւ:

Կէս ժամ վերջը ոտք եղաւ:

— Վերջին պտոյտ մըն ալ ընեմ, ըսաւ, եւ յետոյ ագարակ դառնաւ:

— Աղէկ կ'ըլլայ, ըսաւ Տին. Լուի, Սէն-Թիւդի աղբիւրին կողմերը գացէք: Ժամը չորսի մօտ է, փառնանները հիմա պարտեցին զուս կ'ելին՝ տատակներուն ջովի սեւ թուղթերը ուտելու համար: Կարելի է այս անգամ տուել ըսողորդի կ'ըլլաւ:

Որտորը աննշմարելի կերպով մեկնեցաւ եւ զօգահ կերպով մը նայեցաւ խորամանկ գեղջուհին: Բայց Տին. Լուի կանաչ դարձուցիւր էր անոր, հրացանն առաւ, կանչեց շուրը, որ ոտկոր մը կը կրծէր եւ մեծաքանակ հեռացաւ:

Տին. Լուի անոր մեկնելը կը դիտէր:

— Սիրտարութիւնն ի՛նչ աղւոր բան է, մըմիջեց ինքնիրեն: . . . Պաղտիկ — Լուի հետ մենք ալ տատակ սկսանք: . . . Բիւր տը Նուարդիի մեկնելը հաղիւ ըսողորդ մը եղած էր, երբ Սիւղան վերադարձաւ հետը բերելով իր նկարը, զոյններու տուին ու ետառնանք:

— Ասոնք ձեզի կը յանձնեմ, ըսաւ: զանոնք գեղջուհին տալով: Վաղը կամ միւս օր պիտի գամ պատկերս լմնցնելու եթէ օղը այսպէս գեղեցիկ մնայ: . . .

— Ա՛հ, ո՛րքան գեղեցիկ . . . ճիշդ է, օրիորդ, եկեղեցին կարծես իրաւացի է: Մանաւանդ ոտ կտորը իր խոտերովն ու բարձր կարասիովը, որու արմատները եկեղեցիին պատին մէջ մտնու են: . . . է՛, պղտիկ — Լուի: . . . եկե՛ք: . . . եկե՛ք: . . .

Պահակ լսեց ու եկաւ:

Պաղտիկ — Լուի նիւար ու ջրոտ բարձրահասակ մարդ մըն էր աղւաւաղոյն ու անմարտու զէմրով:

— Ա՛հ, ըսաւ, օրիորդը մոզէններու խո՛րը նկարեր է: . . . ճանչցայ, ամենէն գեղեցիկ տեղն աս է: . . . Ա՛հ, ո՛րքան ճիշդ է:

Սիւղան իր ձին ուղղելով՝ այն պարզամտ մարդոց հիացումը կարճ կապեց:

— Քառորդ մը վերջը ոտիկ մը դրաւ պահակին ձեռքը ու ձիւնը վրայ ձառնեց:

— Յետեւութիւն, ըսաւ:

— Յետեւութիւն, օրիորդ:

Եւ երբ այնքան հեռացաւ որ ալ չէր կրնար լսել:

— Ի՛նչ աղւոր աղջիկ է, հէ՛, Բաբ, Բաբ, ըսաւ պահակը:

— Այո՛, եւ հպարտ ալ չէ: . . .

— Ո՛չ: Աղէկ զրոյցուհի մը պիտի ըլլար: . . .

6. Յարուսթին Գապարեան, Տարածողի
7. Վարդան Տէր Ներսիսեան, Մշակի
8. Մի աշակերտ Սեբաստիոյ Որդանցէն
9. Մի աշակերտ Արթուրի վարժարանէն
10. Յակոբ Պէշիւրճեան, Կեսարացի
11. Գարեգին Ս. Պատմաբան, Կեսարացի
12. Յակոբ Կէրէմեան, Մաշիկ
13. Նշան Տէր-Սարգսեան, Նարեկացի
14. Կարապետ Մարգարեան, Տրապիզոն
15. Մի աշակերտ Կ. Պոլսոյ Սնան-
մակարթեան կողմէ զրկուելիք։

Իսկ 3 ձրիավարք աշակերտաց ընտ-
րուեցան իրաւունքը թողուած է՝ ըստ
կտակի, բոլոր Գ. Լեւոն Տիգրանեանցին
որուն յատկապէս գրուած է առ այդ,
հետեւաբար վարժարանին ընդունուելիք
երեսուն ձրիավարքից յատկացեալ թիւն
լրացած լինելով, Հոգաբարձութիւնն
հարկ կը համարի հրապարակաւ յայտա-
բարել թէ յետ այսու միջ մասին ո՛ր եւ է
զիտու ապարդիւն կը մնայ։

Այս առթիւ հոգաբարձութիւնն կը
խնդրէ նաեւ որ իւրաքանչիւր ուսումնա-
կան տարեգլխին ձրիավարք աշակերտի
համար լինելիք գրաւոր խնդրներն պա-
րունակեն տղային անունն, մականունն,
տարիքն, ուսման ճշգրիտ վիճակն ըստ
յայտադրոյն, եւ զրկուին միանգամայն
զայսուիկ հաստատող կարեւոր թուղթերն։
Չայս ի գիտութիւն՝ հրատարակելիք
լինողը։

Մնամք յարգանք
Առաջնորդ Կարոյն եւ յարակից վի-
ճակացն եւ նախագահ Հոգբ. Սանա-
սարեան վարժարանին
Դեռ՝ Ս. Արեւիկեան Եղիշեան
Ի դիմել Հոգաբարձութեան
Անդամ Տեսչութեան
Գեղարք Սեւակեան
Բարսեղաւոր
Մէհրաբ Մ. Զաւթեան

Ա. Զ. Գ.
Ազգային կեդրոնական վարժարանին
ուժեղորոյ տարեգլխան պիտի սկսի յա-
ռաջիկայ սեպտեմբեր 15-ն։ Առաջին կար-
գը մտնել փափաքող ուսանողը կրնան
ներկայանալ ի վարժարան իրենց ծնողաց
կամ պաշտպանին հետ, մինչեւ օգոստոս
22-ական օր, մինչեւ կէս օր եւ անդ ա-
նունին արձանագրել տալով տեղեկու-
թիւն ստանալ մանկ ձեւակերպութեանց
մասին։

* ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՕՐՈՃՈՅԸ
ԵՐԵՎԱՆԻ 1893 ՕՐԱՍՏՈՒ 17/29 (Ն. 8)
ՏՈՐԵՆԻՒՄԻ Բ. Իրաւական Հայոց. - ՏՅԶԵ-1385
Նաւասարդ 7. - Տաւադարական Թուական. ԻԲԻԲ
1342. - Իրաւական Հայոց Թիւ. 1311. Սէֆեր 17 -
Սէֆեր Մարտի. - 1309 Սէֆեր 17.
ԿՐԵՄԼԱՆ. - ԴՅ. օր վերադառնալ
ԿԵՍՕՐ - 5 22

ՏԻՐՈՒՆԻ
ՀՈՒՆԵՆԻ ԳԻՍԵ
Հանգուցեալ Կիւմիւլիէրտան
Տիգրան էֆէնտիի հոգեհանգիստը
կատարուեցաւ երէկ Բերայի Ս. Եր-
րորդութեան եկեղեցիին մէջ։
Տ. Մատթէոս եպիսկոպոս իշ-
միրեան Ս. պատմաբան մատոյց, ըս-
պասաւորութեամբ Տ. Եղիշէ վ. Դուրեանի եւ Տ. Վահան վ. Յակոբ-
եանի։
Հոծ բազմութիւն մը գրաւած
էր եկեղեցին ուր աւանձին բաժա-

Սիւսան ծանր ծանր անցաւ աւերակ-
ներուն երկայնքը գտնուող փոքր ճամբէ
մը։ Արեւը կը սկսէր խոնարհիլ։
Իրէ մը առաջուան չափ տաք չէր։
Կաքանդակներ կը սկսէին դաշտերէն վե-
րադառնալ։
Երբ այդ ճամբէն ելելով՝ աւերակնե-
րը ետին պիտի թողուր ու մտնէր մեծ
ուղին, աչքերը վերուց դէպ ի այն հի-
սափուր ու ճաթոսած հինօրեայ պատեր,
զորս քիչ մը առաջ նկարեր էր։
Մեղմաբար եւ առանց խորհելու ը-
րաւ այս կարծուին։
Բայց շուտ մը եւ աշխուժեալ աչքերը
վար առաւ, այտերը կարմրեցան, Դր-
գոնութեան կնիւն մը երեւցաւ ճակտին
վրայ եւ փոքր ինչ բարկութեամբ խա-
ղաղանք բարկութեամբ վերուց ու ձիուն
զարկաւ։
Ինչու։
Վասն զի պատին քիչ մը լայն մէկ
ճեղքին ետեւը տեսնել էր որ Բիւր տը
Նուարովի արձանի մը նման անշարժ կե-
ցած եւ չուշը ըսով պարկած, զինքը կը
զիտէր տարօրինակ ուշադրութեամբ մը։
Զինքը նեղանալով այս էր ասան։ Մէկ
անգամը ինչ որ է, բայց երկու անգամը
տեղաշարժ էր։

նում մը եղած էր Կիւմիւլիէրտան
ընտանիքին ազգականներու, բարե-
կամեալի, եւ ծանօթ անձնաւորու-
թիւններու համար։ Ներկայ կը գտա-
նուէին ամէն դասակարգի պատկա-
նորները, եւ մասնաւորապէս մեծա-
մասնութիւն կը կազմէին վաճառա-
կանները։

Ներկայ էին հիւանդանոցի հո-
գաբարձութիւնը, միասին բերած որ-
բանոցի մանչերն ու աղջիկները, եւ
Գալիպեան որբանոցի աղջիկներն ա-
ռաջնորդութեամբ Երանուհի մայ-
րապետին։

Պատարագիչ սրբապետը քարո-
զին մէջ երկարօրէն գրուածուց հան-
դուցեալին արժանիքն, ներկայա-
ցուց զնա ինչպէս որ էր, ազնիւ մարդ-
հաւատացեալ քրիստոնեայ եւ պար-
տաճանաչ անդամ ընկերութեան։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՌՈՂՋԱՊԱՆԱՆ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆՔ

Ամէն թաղապետութեանց խնտ հրա-
մաններ տրուած են որպէս զի Պոլսոյ ա-
մէն կողմը գործադրել տան առողջապա-
հութեան ու մաքրութեան վերաբերեալ
տնօրինութիւնները։

Վեհ. Սուլթանին հրամանով Ներքին
գործոց նախարար Սալիկ Բիֆաթ փաշա,
խորհրդականը Ամէտ Ռէֆիգ պէյ, եւ
քաղաքապետ Րաւֆա փաշա երեկուց
սկսեալ կ'այցեցին Պոլսոյ դասադան կող-
մեր իրենց աչքով տեսնելու համար
թաղապետական պաշտօնեաներուն ըրած
գործերը առողջապահութեան ու մաք-
րութեան մասին։

Կիրակի օր Բաղադապետութեան
պաշտօնատունը յանձնախումբ մը գու-
մարուեցաւ, քաղաքապետ փաշային նա-
խագահութեան ներքեւ խորհրդակցելու
համար Կ. Պոլսոյ մաքրութեան ու ա-
ռողջապահութեան վիճակին վրայ։ Այս
յանձնախումբը որուն կ'անդամակցին ուս-
տիկանութեան նախարար Նազմէ պէյ եւ
առողջապահական երկու պաշտօնեայ,
Վեհ. Սուլթանին պիտի մատուցանէ իր
ընդունած որոշումները։

Բաղադապետութիւնը կազմած է յանձ-
նախումբ մը որ պիտի պատի Պոլսոյ զա-
նազան փողոցները եւ ցոյց պիտի տայ
մաքրութեան համար գործադրուելիք մի-
ջոցները։ Ոստիկանութեան նախարարն
ալ իր կողմէն հարկ եղած հրամանները
տուած է ոստիկաններուն իրենց աշխի-
ցութիւնը ընձեռել առողջապահական պաշ-
տօնեաներուն եւ թաղապետական բժիշկ-
ներուն։

ՏԻԱՐՊԵՐԻՐ
Տիարպէրի քաղաքը կոյուղի չունի,
աղտոտ ջրերը բաց օդին կը վազեն եւ
կը թափին Եփրատ գետը, ուստի եւ ա-
պականութեան տարերքներ կ'ըլլան։ Այս
հակառակեանքն վիճակին ժամ առաջ
վերջ տալու համար Վեհ. Սուլթանը հը-
րամայած է չուստի կոյուղիներ չինէն։
Յատկապէս զինքը պատրաստուած են, եւ
ծախքերը 300,000 զուրուշի կը հասնին։
Տիարպէրի քաղաքապետութիւնը այդ-
քան գումար պատրաստ չունենալով փո-

Վարկեան մը վերջը անհրաժեշտ
դաւ հետուն, կաշնիներու անտառի մը
ծառուղիին մէջ, ուր մզեց իր ձին տանձ-
արձակ։

Բիւր տը Նուարովի անոր ետեւէն
նայեցաւ որպիսի ատեն որ կրցաւ տես-
նել զայն։

Երբ անհրաժեշտ եղաւ, Բիւր վար ի-
ջաւ, պարտէզներէն ու պահակին տու-
նին առջեւէն անցան տառաջ լսելու տի-
կին Լուիի ձայնը, որ կը գոչէր։

Նորէն բան մը չըտնեցրէ, Պ. Բիւր
Յետոյ անցնելով մարգագետիններէն
ուր կանանչ խոտը բուսեր էր անուշ մա-
նիկակաղցին ճանաչողներու հետ խա-
ղա՛ն, մասա զաշտերն ու սկսաւ երթալ
դէպի Մէրիտան, որ հետեւէն կը ան-
նուէր կնիւններու պուրակի մը ետին
ծածկուած։

Մէրիտան Շէվրեօզի ու Մէլզոն-Պանչի
մէջտեղէն էր Բիւրի, բայց աւելի մտն է
Շէվրեօզի։ Շէվրեօզին, այսինքն Մէ-
լզոն-Պանչին մինչեւ Վոտը-Մէրիտի ա-
ւերակները եօթը ութը հազարամետր է,
եւ Մէլզոն-Պանչին մինչեւ Մէրիտան չորս
հազարամետր միայն։

Մէրիտան բաւական կարեւոր ազարակ
մըն է, որու մէջտեղէն կ'անցնի իւլիթ

խառութիւն մը պիտի ընէ 4½ տո %
Դաւա պիտի զրուին թաղապետութեան
բանի մը կալուածները եւ զանաձաձ
տուրքերուն մէկ մասը։ Այս որոշում
ենթարկուած է Բ. Դրան վաւերացումին։

Ի Զ Մ Ի Ր

Շաբաթ. առողջապահական վարչու-
թեան հասած հետադիւրները կը ծանուցա-
նեն թէ շաբաթ օր Իզմիրի մէջ բռնուե-
ր են 16 հոգի եւ մեռեր են 6 հոգի, որոնց
1ը առջի բռնուողներէն։

Սուլթանական հիւանդութիւններէ մեռ-
եր են 10ը հոգի։

Կէրէն, բռնուեցին 18 հոգի եւ մե-
ռեր են 6 հոգի։ Առջի բռնուողներէն ալ
6 հոգի մեռեր են։

Սուլթանական հիւանդութիւններէ մեռ-
նողները 11 հոգի։

Իզմիրի կուսակալին պաշտօնական
տեղեկութիւնները կը հաղորդեն թէ՝

Հիւլիսթիւնի շաբաթ բռնուողներէն 2ը
խուլած են, 2ը յոյն, 1ը հայ, 13ը հրեայ,
1ը յոյն օրը մեռնողներէն 1ը իսլամ է,
2ը յոյն, 8 հրեայ, 1սկ առջի բռնուող-
ներէն 2ը յոյն, 3ը հրեայ են,

Ուրբաթի շաբաթ 15 բռնուող 2ը իս-
լամ, 3ը յոյն, 1ը հայ եւ 9ը հրեայ։

Նոյն օրը 15 մեռնողներէ 1ը իսլամ,
8ը յոյն, 3ը հրեայ եւ առջի բռնուողներ
1 հայ եւ 1 հրեայ մեռնող։

Բազմաթիւ բժիշկին տեղեկագրին նա-
խելով Բազմաթիւ մաքրանոցին մէջ քա-
րանթիւն պահողներէն մէկը մեռեր է
կասկածելի հիւանդութենէ։

Պետական խորհուրդի որոշումով զոր
վաւերացուցած է Կայս. Իրատէն է մը
Իզմիրի կուսակալութեան կեդրոնական
բանար պիտի փոխադրուի Պետարուսի ամ-
րոցին մէջը։

Այս փոխադրութեան եւ յարակից
իշխանութեան համար պէտք եղած ծախ-
սը որ է 250,440 զուրուշ արդէն կու-
սակալին տրամադրութեան ներքեւ զըն-
ուած են։

Բարանթիւնայի սպանող աղքատ ու-
ղեւորներու նպաստամատոյց յանձնաժո-
ղով Վեհ. Սուլթանին հրամանով կարե-
ւոր գումար մը զրկած է Իզմիր քաղքին
աղքատներուն բաշխուելու համար։

Իզմիր կազմուած յանձնաժողովը սկը-
սած է արդէն քաղքին աղքատներուն
հաց բաժնել։

Իզմիրի կը գրեն Թաթիթի թէ կա-
կածելի հիւանդութենէ մեռնողներուն
թիւը ժամանակ մը աճելու սկսեցին յե-
տոյ, այս օրերս, նուազելու վրայ է, Իսկ
զայով քաղքին մաքրութեան, այս մասին
եթէ ըսուի որ Իզմիր կրնայ Բարիդի հետ
մրցիլ, ասիկա ճշմարտութեան հակառակ
չպիտի ըլլայ։

Իզմիրի բազմամարդութիւնն հետզհե-
տէ աճելու վրայ է, վերջին երկու տա-
րուան մէջ 70,000 հոգի աւելցեր է։

Իսկ ամբողջ կուսակալութեան մէջ
կայ 1,470,000 հոգի։

Սաղորդի չուկան լեփ լեցուն է։ Ա-
ռետարի ամենեւին չկայ։ Այս օրերս
զրոյց մը պատեցաւ թէ Ամիրիկա ալ եւս
չպիտի ընդունի Իզմիրի թուղթը, վեր-
ջին հետադիւր մը կ'ընէ թէ այս զրոյցն
անհիմն է։

Գարին հրապարակին վրայ 16-ն մի-
շու 11ի իջաւ։ Յոյս կայ որ միւս ապ-
րանքներն իրենց պատաճ զինքը պիտի
գտնեն։

Գետակը. չէնքերը նոր չինուած են եւ
ամենեւին նշանաւոր բան մը չունին։
Միայն այդ չէնքերուն մէջտեղ ձգուած
ընդարձակ գաւթին մէջ արածայր տանի-
քով աղաւաքաւան մը կայ, որ կ'ապացու-
ցանէ թէ այն տեղ տեսնով զոգնակ մը
կայ։

Բուն տունը, որ աղիւսով չինուած
վայելուչ, բայց փոքր չէնք մըն է, բա-
կին հարաւային կողմը կ'իյնայ։

Ազարակալան չկայ։ Բիւր տը Նուար-
վի իր հողերը ինքը կը բանեցնէ հինգ
վեց ծառայի եւ մշակապետի մը օգնու-
թեամբ, որ ծանր գործերն ինքը ստանձ-
նած է։

Ժուլիա տը Նուարովի տաւր տարիէ
ի վեր հին կը բնակի։
Լիւսիւնն եւ Նուարովի մեռած տանն
գրեթէ բնաւ բան մը չթողուց իր կնոջը
որ, երկու տարիի չափ գրեթէ չըսաւ
վիճակի մէջ մնալ։

Բարեբաղդաբար փաստաբանին մէկ
հօրեղբայրը, որ յանկարծ մեռաւ, Մէ-
րիտին ազարակի թողուց Լիւսիւնի եր-
կու զաւակներուն, Բէյմուրի ու Բիւրի։

(Շարունակել)

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԴԱՏԱՎՈՐ

Ի Պոլսոյ մէջ, Բազէի մէջ, հետա-
գրական նոր կայարան մը հաստատուե-
ր է, եւ կապուած է ուղղակի Մուշի հե-
տադրատան հետ։

ՇՐՋԱՆԱՐԱԿԱՆ

Մեծ-եպ ղրորութեան կողմէ զրկուած
յրջարեւակաւ մը անգամ մը եւս կը պա-
տուիրէ որ պատմութեան զանազան պաշ-
տօնատններու համար ինչ որ պիտի
գնուի պէտք է նուազուրդով ըլլայ։
Մասնաւորապէս կը պատուիրէ որ զըն-
ուելիք նիւթին քանակն ինչ որ ալ ըլլայ
երբեք անոնց նուազուրդի պիտի չգնուի։

ԱՆՆՈՒՄԻ ՍԱՅԼԵՐԸ

Սայապանները զանգատիլ սկսած են
թէ մինչ իրենք շատ կանուխ փողոցներ
կ'իջնեն եւ աւելտուք վերցնել կ'ուզեն,
տանտէրներն ընդհակառակը կը թողուն
որ ծառաներին քանակն քիչ ընեն։ Ա-
հա այս պատճառաւ է որ ոչ ոքի տան
առջեւ աւելտուք մը չգտնելով, կ'անց-
նին կ'երթան, եւ տուներու մէջ աւել-
տուք կը մնայ այսպէս երբեմն մինչեւ
24 ժամ։

Այս վիճակը, նա մասնաւոր հիմայ
լուրջ ուշադրութեան մը առարկայ ըլլա-
լու արժանի է։ Ուստի մենք ալ սայա-
պաններուն հետ միասնալով կը յորդորենք
հայ տանտէրներն որ աւելտուք փողոցը
կանուխ թափել տալու քիչ մը աւելի հոգ
տանին։

Փ Տ Ա Մ Դ Ա Ն Կ

Սապա կը հաղորդէ վիրաբուժական
հետեւեալ գործողութիւնը։

Զէքիտ անուն 12 տարեկան աղջկան
մը զրուխն ալ կողմը չորս ամիս առաջ
չլուսն մը կ'ըլլէ, որ հետզհետէ մեծնա-
լով խեղճ աղջկան անտանելի ցաւեր կը
պատճառէ։ Աղջկան ծնողքը կը անանի
զինքը բժշկական զպրոցը, ուր բժիշկ-
ները աղջկիւնքնելէ յետոյ կ'ըսեն թէ զըլ-
խուն գանկը փտել է, եւ փտութիւնը
տարածուել է մինչեւ ըղեղը պարունակող
պատեանը, թէ հարկ է զլխուն ոսկրը
ծակել եւ աղ պատեանը փտութեանէն
մաքրել, առանց որու, աղջիկը չկրնար
մահաւելն աղատել։ Միտղքները այս վը-
ժիւր լսելով կը հաւանին որ գործողու-
թիւնը կատարուի։

Հիւանդը արուեստական կերպով կը
քնացնեն, զլխուն մորթը ալ կողմէն
ճեղքելով, կը ստուգեն որ գանկը փտե-
ր է եւ փտութիւնը տարածուել է մինչեւ
ըղեղին պատեանը։ Յրանաօցի հոշակա-
ւոր Բէյանի հնարած գործիքով, փտած
ոսկրը փոքր փոքր կտրուելով դուրս կը
հանեն։ Այդ միջոցին ըղեղը պարփակող
պատեանին թաւարկ զուրս կը վազէ։
Կը տեսնուի որ հիւանդութիւնը գանկին
տակէն շատ աւելի հետեւելու տարած-
ուել է, որով հարկ կ'ըլլայ գանկէն ա-
ւելի մեծ կտոր մը փրցնել։ Կտրուած
կտորը 5 օտնթիմեղ երկայնութիւն եւ
6½ օտնթիմեղ լայնք ունէր։

Այս գործողութիւնէն յետոյ, ըղեղը կը
մաքրուի, Հապա բացուած պատեանը
ինչպէս զոգնուեցաւ։ Մորթին մէկ մասը
ծակին վրայ բերին, մաս մըն ալ կը մնայ
առանց ծածկուիլ, բաց օդին։

Գործողութիւնը կը տեւէ կէս ժամ
միայն, երբոր հիւանդը կ'արթննայ իրեն
լուր կուտան որ զուլը ծակեր են։ Այս
տանտէրներորդ օրն է որ գործողութիւ-
նը կատարուած է։ Հիւանդը ըստովին
առողջացած ըլլալուն, այսօր վաղը տու-
նը պիտի զրկուի։

Բ Ա Ր Ա Ն Թ Ի Ն Ա

Առողջապահական վարչութիւնը օ-
գոստոս 15/27 թուականով հետեւեալ շըր-
ջաբարականները զրկած է քարանթիւնայի
կայարաններուն։

Օգոստոս 11/23-ն սկսեալ Սեւաստա-
բոյն եկող նաւերը տար օրուան քա-
րանթիւնայի պիտի ենթարկուին Սինոպի
մաքրանոցին մէջ։

Օգոստոս 12/24-ն սկսեալ Անվէր-
ալն (Պելիդա) եւ Ռոմիւրաւն (Հոլան-
տա) եկող նաւերը 24 ժամ քարանթիւ-
նայի եւ բժշկական ընտելութեան պիտի են-
թարկուին առողջապահական բժիշկ ու
նեցող նաւահանգիստի մէջ։

Փարատաղի իշխանապետութեան
եկող նաւերը պիտի ենթարկուին նոր կար-
գադրութեան որ կը գործողութիւն Միջերկ-
րականի ֆրանսական եղբայրներէն եկող
նաւերուն համար։

Մալթա կը հաղորդեն թէ ինչպէս ա-
մէն կողմէ նոյնպէս Թուրքիոյ նաւահա-
գիտներէ զնացող չորսնաւները 21 օր-
ուան քարանթիւնայի պիտի ենթարկուին։

Մալթա կը հաղորդեն թէ ինչպէս ա-
մէն կողմէ նոյնպէս Թուրքիոյ նաւահա-
գիտներէ զնացող չորսնաւները 21 օր-
ուան քարանթիւնայի պիտի ենթարկուին։

Բ Ո Ւ Ր Ա Ն

Առողջապահական վարչութիւնը հե-
տեւեալ հետադիւրները ստացած է։

ՊԱՆՏԱՍ. Շաբաթ, քղերան երե

